

Gra wokół statusu kandydata do UE dla Gruzji

Wojciech Górecki

21 czerwca Komisja Europejska przedstawiła państwom członkowskim okresowy, ustny raport na temat postępów Gruzji na drodze do uzyskania statusu kandydata do UE. Oceniono, że spośród dwunastu rekomendacji, przekazanych rok temu Tbilisi przez Brukselę, całkowicie wypełniono trzy, częściowo – siedem, a w minimalnym stopniu – jedną. W przypadku ostatniej rekomendacji – dotyczącej pluralizmu w mediach – nie odnotowano postępu (zob. Aneks). Dzień później prezydent Gruzji Salome Zurbiszwili ułaskawiła Nikę Gwaramię, bliskiego współpracownika byłego prezydenta Micheila Saakaszwilego i szefa dwóch stacji telewizyjnych, skazanego w maju 2022 r. na trzy i pół roku pozbawienia wolności za nadużycie władzy i defraudację (opozycja uznała go za więźnia politycznego). Decyzja ta, wpisująca się w oczekiwania UE obejmujące depolaryzację gruzińskiej polityki, spotkała się z ostrą krytyką ze strony rządzącego Gruzjińskiego Marzenia (GM).

Gruzja – a także Ukraina i Mołdawia – złożyła wniosek o członkostwo w UE wiosną 2022 r., po rosyjskiej inwazji. Na szczycie Rady Europejskiej 23 czerwca ub.r. dwa ostatnie kraje otrzymały status kandydatów do UE, natomiast Gruzja – tzw. perspektywę europejską. Bruksela uzależniła przyznanie jej statusu kandydata od wypełniania rekomendacji w dwunastu obszarach. W niektórych z nich nie ma jasnych kryteriów oceny, mają więc one charakter dosyć uznaniowy (np. rekomendacja „zapewnienia współpracy sił politycznych i politycznej depolaryzacji”). Komisja Europejska ma przedstawić ostateczny raport na temat postępów Gruzji na drodze do integracji z UE w październiku br., a do końca 2023 r. ma zapisać decyzja odnośnie do przyznania statusu kandydackiego temu państwu.

Komentarz

- Starania Gruzji o status kandydata do UE stały się przedmiotem gry politycznej zarówno w Brukseli, jak i w Tbilisi. W pierwszej przewagę zdobyli, jak się wydaje, zwolennicy przyznania Gruzji tego statusu niezależnie od rzeczywistych postępów w wypełnianiu rekomendacji (czemu sprzyja wspomniana uznaniowość w przypadku niektórych z nich). Jednym z argumentów po stronie unijnej jest obawa przed dryfem Gruzji w stronę Rosji w przypadku odmowy przyznania statusu kandydata (zob. [Między Brukselą a Moskwą. Gruzja zbliża się do Rosji](#)). Kolejny to potrzeba wsparcia społeczeństwa gruzińskiego, które w swej masie – od ponad dekady we wszystkich badaniach jest to ok. 80% – wspiera akcesję państwa do UE. Status ów mógłby być przyznany warunkowo, np. pod groźbą jego cofnięcia w przypadku nieprawidłowości w organizacji i przebiegu wyborów parlamentarnych jesienią 2024 r. O przychylnym nastawieniu unijnych elit może

świadczyć reakcja przewodniczącego Rady Europejskiej Charles'a Michela, który po ułaskawieniu Gwaramii stwierdził, że przyszłością Gruzji jest członkostwo w UE. Ten punkt widzenia podziela również gruzińska opozycja, która jest zdania, że negatywna decyzja Brukseli doprowadziłaby do zaprzepaszczenia dorobku ostatnich dekad i skazałaby kraj na znalezienie się w „szarej strefie” europejskiej polityki.

- Władze gruzińskie formalnie deklarują dążenie do członkostwa w UE, chcą jednak także utrzymywać korzystne gospodarczo dla elit relacje z Rosją (19 maja wznowiono po czteroletniej przerwie bezpośrednie połączenia lotnicze pomiędzy tymi państwami). Perspektywa realnej integracji zatem stanowi dla tych elit zagrożenie, wiąże się bowiem z koniecznością wprowadzenia transparentności zarówno w wymiarze wewnętrznym jak i w polityce zagranicznej, w tym w stosunkach gruzińsko-rosyjskich. Żadna z wypełnionych rekomendacji (wykonywanie wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (ETPC), równość płci i walka z przemocą wobec kobiet oraz wybór niezależnego ombudsmana) nie podważa pozycji rządzącego ugrupowania ani nie ogranicza jego możliwości nieformalnego wpływu na wybory parlamentarne w 2024 r. Można zatem stwierdzić, że wypełniono te rekomendacje, które nie zagrażają pozostawaniu GM u władzy.
- Wydaje się, że w tej sytuacji przyznanie Gruzji statusu kandydata do UE – pod groźbą jego cofnięcia – byłoby dla GM niekorzystne, pozbawiłoby je bowiem argumentu, że „zła” Bruksela nie rozumie gruzińskiej specyfiki i nie chce przyjęcia Gruzji mimo jej starań (Tbilisi utrzymuje, że wszystkie rekomendacje zostały wypełnione). Świadczy o tym reakcja formalnego lidera GM Iraklija Kobachidzego na ułaskawienie Gwaramii, które de facto przybliżyło Gruzję do statusu kandydata – stwierdził on, że jeden agent ułaskawił drugiego (w domyśle: pani prezydent; słowo „agent” nawiązuje do ustawy o tzw. agentach zagranicznych – czyli podmiotach finansowanych z zagranicy – która nie została uchwalona po protestach ulicznych i krytyce ze strony Zachodu, zob. [Gruzja: ostry kryzys polityczny wokół zmian w ustawodawstwie](#)). Przyznanie Gruzji statusu kandydata postawi obóz rządzący wobec konieczności uwzględniania w swoich działaniach unijnej perspektywy, a przede wszystkim – przeprowadzenia uczciwych wyborów parlamentarnych w 2024 r.
- W tym kontekście zasadna wydaje się też teza, że prezydent Zurabiszwili, wybrana z poparciem GM, stała się częścią obozu opozycji – choć nie dołączyła do żadnego istniejącego ugrupowania ani nie założyła własnego. Na przeszkodzie w zaakceptowaniu jej jako swojej reprezentantki przez tradycyjne partie opozycyjne, na czele ze Zjednoczonym Ruchem Narodowym (ZRN), stoi jej sprzeciw wobec ułaskawienia byłego prezydenta. Kategorycznie odmawia ona podjęcia takiej decyzji, utrzymując, że Saakaszwili nadużywał swojej władzy i słusznie odbywa karę pozbawienia wolności.

ANEKS. Obszary rekomendacji UE i stan ich wypełnienia przez Gruzję (w ocenie UE z 21.06.2023 r.)

1. Wybór niezależnego ombudsmana – wypełniona całkowicie;
2. Zapewnienie równości płci – wypełniona całkowicie;
3. Implementacja wyroków ETPC – wypełniona całkowicie;

4. Depolaryzacja sceny politycznej – wypełniona częściowo;
5. Reforma systemu wyborczego – wypełniona częściowo;
6. Reforma sądownictwa – wypełniona częściowo;
7. Walka z korupcją – wypełniona częściowo;
8. Walka z zorganizowaną przestępczością – wypełniona częściowo;
9. Obrona praw człowieka – wypełniona częściowo;
10. Udział społeczeństwa obywatelskiego w stanowieniu prawa – wypełniona częściowo;
11. Deoligarchizacja – wypełniona w minimalnym stopniu;
12. Pluralizm w mediach – niewypełniona.